

ПРОФІЛАКТИКА СТИГМАТИЗАЦІЇ В СУСПІЛЬСТВІ ЯК ЗАПОРУКА ПОДОЛАННЯ ВІДЧУЖЕННЯ ЛЮДИНИ У СИТУАЦІЇ COVID-19

ФЕНЬ, МАКСИМ¹

Анотація

Стаття присвячена аналізу профілактики стигматизації як ключового чинника подолання соціального та психологічного відчуження людини в сучасному суспільстві. Метою дослідження є філософсько-антропологічний та соціогуманітарний аналіз феномену стигматизації як форми соціального відчуження, а також визначення теоретичних і практичних підходів до її профілактики в контексті формування інклюзивного суспільства. У межах цього дослідження передусім здійснюється аналіз еволюції категорії «відчуження» – від класичних концепцій Гегеля та Маркса, які пов'язували її з розривом між людиною та її сутністю, до сучасних інтерпретацій, що надають їй герменевтичного, феноменологічного та етико-екзистенційного виміру. Автор показує, що стигма є багатовимірним феноменом, який включає культурні, соціальні, психологічні та цифрові аспекти взаємодії, і що її прояви не обмежуються окремими групами, а впливають на рівень солідарності та гуманістичних цінностей у суспільстві. Особлива увага приділяється етичному виміру відносин із «Іншим», акцентуючи на необхідності проактивного формування умов інклюзії, де повага, емпатія та критичне мислення стають основою соціальної інтеграції. У дослідженні виокремлено міждисциплінарний підхід, який поєднує філософські концепти відчуження та «іншості», психологічні практики підтримки маргіналізованих груп, освітні програми, що формують культуру діалогу, та медіа-стратегії, спрямовані на деконструкцію стереотипів і цифрову безпеку. Автор показує, що освіта та культура комунікації є ключовими механізмами профілактики стигматизації, оскільки вони не лише зменшують упередження, а й сприяють розвитку етичної свідомості, відповідальності та здатності до взаємодії на рівних. Стаття також окреслює практичне значення дослідження: впровадження педагогіки відповідальності, психоедукаційних програм, публічних просторів пам'яті та медіакампаній дозволяє формувати соціальні практики, які запобігають маргіналізації, відновлюють гідність людини та сприяють розвитку інклюзивного, солідарного та гуманного суспільства. Таким чином, профілактика стигматизації розглядається як довготривалий процес, що інтегрує етичні, соціальні та культурні інструменти, та як фундаментальний імператив сучасної гуманітарної політики.

Ключові слова: стигматизація, відчуження, інклюзивність, етична відповідальність, феномен «іншості», соціальна інтеграція, емпатія, критичне мислення, педагогіка відповідальності, медіа, цифрова стигма, соціальні практики, гуманістичні цінності, COVID-19.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасне суспільство перебуває у стані динамічних змін, які охоплюють майже всі сфери життя – від економіки та політики до міжособистісних відносин і культурних практик. Глобалізаційні процеси, розвиток цифрових технологій та посилення інформаційних потоків створюють нові можливості для комунікації й самоідентифікації, але водночас породжують нові соціальні ризики. В умовах інформаційного перевантаження та соціальної турбулентності зростає ймовірність появи груп, які опиняються на периферії суспільної уваги або стикаються з негативною суспільною оцінкою. Одним із найбільш загрозливих соціальних феноменів у цьому контексті є стигматизація.

У сучасному суспільстві з'являється дедалі більше груп ризику, які потенційно піддаються

стигматизації: мігранти та біженці, внутрішньо переміщені особи, представники національних меншин, люди з інвалідністю, особи з психічними розладами, носії нетипових культурних або релігійних практик. Цей процес особливо загострюється в умовах воєнних конфліктів, соціальних криз та економічної нестабільності, коли суспільство схильне шукати «винних» і формувати образ «іншого».

Проблема профілактики стигматизації є не лише етичним чи гуманітарним питанням, але й ключовою умовою стабільності соціальної системи. Суспільство, у якому значні групи населення зазнають дискримінації або ізоляції, ризикує втратити соціальну згуртованість і зазнати подальшої фрагментації. Формування інклюзивного середовища передбачає створення умов, за яких кожна особа може реалізувати свої права, зберегти почуття гідності та бути повноцінним учасником соціального життя.

¹ Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)
E-mail: kaf-philosophy@hnpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-0323-1042>

Отже, наукове осмислення механізмів стигматизації та розробка стратегій її профілактики є надзвичайно важливими завданнями сучасної соціальної філософії, психології та освітньої політики. Дослідження цього феномену потребує міждисциплінарного підходу, який охоплює соціологічні, культурологічні, правові та етичні аспекти, а також розроблення практичних рекомендацій для освітніх та соціальних інституцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Стигматизація дедалі частіше осмислюється сучасними філософами та соціогуманітаріями як форма соціального відчуження, яка підриває антропологічні підвалини людської гідності та ставить під питання можливість рівноправного діалогу. Категорія «відчуження», що бере початок у працях Г. Гегеля та К. Маркса, описувала розрив між людиною та її сутнісними силами, а у XX–XXI ст. отримує екзистенційний, герменевтичний і етичний виміри (Marcuse, 1964; Fromm, 2004). Сучасні дослідники зазначають, що стигма створює ситуацію «етичної сліпоти» суспільства, адже позбавляє людину статусу рівноправного суб'єкта комунікації (Habermas, 2021).

Особливого значення набуває феномен «іншості», розроблений Е. Левінасом. Стигматизований Інший стає носієм радикальної інакшості, яка або маргіналізується, або піддається нормалізації за рахунок асиміляційного тиску. Левінас підкреслює, що зустріч з Іншим є викликом до відповідальності та передбачає вихід за межі суто утилітарного ставлення до людини (Levinas, 1991). Відповідно, профілактика стигматизації має трактуватися не тільки як соціальна технологія інтеграції, а й як етичний імператив, спрямований на утвердження людської гідності.

Українські науковці також активно інтегрують ці концепції у прикладні дослідження. І. Мартинюк (2023) аналізує стигматизацію внутрішньо переміщених осіб через концепт «символічного насильства» П. Бурд'є, наголошуючи на необхідності відновлення горизонтальних зв'язків і комунікативної рівності. Я. Расвська (2024) пропонує психоедукаційні програми, що ґрунтуються на діалогічності та ненасильницькій комунікації, перегукуючись з габермасівською концепцією «ідеальної комунікації» (Habermas, 1990). О. Костюк (2022) та Т. Скиба (2023) звертаються до концепту «біополітики» М. Фуко, демонструючи, як суспільство конструює образ «хворого» через мову та дискурсивні практики, і пропонують освітні стратегії, спрямовані на деконструкцію стигматизуючих

наративів. У своїй монографії Н. Сидоренко (2024) поєднує феноменологію Е. Гусерля та соціальну теорію Е. Гофмана, розробляючи концепцію «етнографії стигми» як якісного методу дослідження.

Міжнародні публікації підтверджують важливість міждисциплінарного підходу. J. Smith і K. Johnson (2022) розглядають ефективність медіакампаній зі зменшення стигми у межах критичної теорії комунікації. R. Patel, M. Singh і L. Zhou (2023) поєднують концепцію прав людини з теорією справедливості Дж. Ролза, обґрунтовуючи необхідність нормативних змін для подолання дискримінації. L. Wang, H. Chen і J. Park (2024) досліджують феномен цифрової стигми та пропонують алгоритмічні рішення для виявлення дискримінаційного контенту, водночас акцентуючи на необхідності етичного регулювання технологій. C. Okafor, A. Bello і L. Ncube (2025) розробляють гуманітарний підхід, який поєднує постконфліктну медіацію та концепт «пам'яті про страждання» П. Рікера, наголошуючи на потребі створення публічних просторів пам'яті, де можуть бути почуті голоси маргіналізованих груп (Ricoeur, 2004). У сфері освіти Л. Ляшенко (2023) та European Commission (2023) підкреслюють значення «педагогіки відповідальності» як інструменту формування емпатії та критичного мислення, що є ключовими чинниками довгострокової профілактики стигматизації.

Таким чином, проблема стигматизації сьогодні розглядається не лише як соціологічна чи психологічна, а як комплексна філософсько-етична й культурна проблема. Її вирішення потребує поєднання деконструкції упереджених дискурсів, створення інклюзивних практик та виховання культури взаємної відповідальності, де Інший визнається рівним і гідним.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Попри значну кількість наукових досліджень, присвячених феномену стигматизації, залишається низка аспектів, що потребують додаткового осмислення. По-перше, недостатньо розкрито етико-антропологічні виміри стигми в контексті сучасних соціальних трансформацій, зокрема її зв'язок із феноменом «іншості» та моральною відповідальністю суспільства. По-друге, актуальною є проблема інтеграції філософських концептів із практиками психологічної підтримки й освітніми стратегіями, спрямованими на профілактику соціального відчуження. По-третє, малодослідженим лишається вплив цифрового середовища на формування нових форм стигматизації та необхідність

розробки алгоритмів їх попередження. Стаття спрямована на подолання цих прогалин шляхом міждисциплінарного аналізу та формування практичних рекомендацій для гуманітарної політики.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є феномен стигматизації як соціокультурний і філософсько-антропологічний процес, що впливає на формування суспільних відносин, механізмів інтеграції та соціальної єдності.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є концептуальні підходи та практичні механізми профілактики стигматизації, зокрема етичні, психологічні, освітні й комунікативні стратегії, що спрямовані на подолання соціального відчуження та формування інклюзивного суспільства.

Мета дослідження. Метою дослідження є філософсько-антропологічний та соціогуманітарний аналіз феномену стигматизації як форми соціального відчуження, а також визначення теоретичних і практичних підходів до її профілактики в контексті формування інклюзивного суспільства. У межах цього дослідження передусім здійснюється аналіз еволюції категорії «відчуження» – від класичних концепцій Гегеля та Маркса, які пов'язували її з розривом між людиною та її сутністю, до сучасних інтерпретацій, що надають їй герменевтичного, феноменологічного та етико-екзистенційного виміру. Особлива увага приділяється розкриттю сутності стигматизації як складного соціокультурного феномену, який не лише впливає на соціальний статус індивіда, але й зачіпає фундаментальні антропологічні засади людської гідності.

У дослідженні також розглядається феномен «іншості» у трактуванні Еммануеля Левінаса, що дозволяє поглибити розуміння етичних стратегій подолання стигми та побачити в них не лише соціальну технологію інтеграції, а й моральний обов'язок суспільства. Окремим завданням є систематизація результатів сучасних українських і зарубіжних досліджень, присвячених подоланню стигматизації у сфері освіти, медіа та соціальної політики, що дає змогу окреслити найефективніші практики та підходи.

У межах роботи пропонується міждисциплінарний підхід до профілактики стигматизації, який інтегрує філософські концепти, комунікативні стратегії та освітні інновації. Особлива роль відводиться розгляду «педагогіки відповідальності» як інструменту формування етичної культури, здатної запобігати виникненню та відтворенню стигми в суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Сучасне суспільство дедалі більше усвідомлює, що стигматизація

є не лише приватною проблемою окремих груп, а й серйозним викликом для соціальної єдності та гуманістичних цінностей. Вона стає своєрідним «невидимим бар'єром», який розділяє людей і сприяє відтворенню відчуження у всіх його формах – економічній, політичній, культурній та екзистенційній. Усвідомлення цього бар'єра дозволяє краще зрозуміти взаємозв'язок між феноменами стигми та відчуження, що і стає теоретичним підґрунтям подальшого аналізу.

Звернення до класичних філософських концепцій допомагає розкрити глибинні механізми цього процесу. Г. Гегель описував відчуження як віддалення свідомості від власної сутності: «Дух лише тоді є істинним, коли він знаходить себе в іншому і повертає собі самого себе» (Гегель, 1977, с. 115). У цьому контексті стигматизація перешкоджає поверненню людини до себе, блокуючи її можливість інтеграції у соціум. Якщо гегелівське відчуження має переважно духовний характер, то марксистське набуває соціально-економічного виміру. Сучасна ж стигматизація поєднує економічні, психологічні та культурні чинники, посилюючи ізоляцію людини.

Відтак стає очевидним, що профілактика стигматизації потребує комплексного підходу, який виходить за межі суто соціологічного аналізу. Сучасна філософія пропонує продуктивні орієнтири для цього. Е. Левінас наголошував, що «Інший» є етичним викликом, який формує суб'єктність: «Я відповідаю за Іншого, навіть якщо він не вимагає від мене нічого» (Левінас, 2006, с. 89). Це означає, що профілактика стигми має ґрунтуватися не лише на правових нормах, а й на етичній відповідальності за Іншого. Суспільство не повинно чекати сигналів про дискримінацію, а проактивно створювати інклюзивні умови.

Одним із ключових напрямів такої профілактики є просвітницька діяльність. П. Рікер зазначав, що герменевтика допомагає людині «інтерпретувати власне існування», звільняючись від поверхневих стереотипів (Рікер, 1995, с. 204). Отже, освіта, побудована на принципах діалогу та критичного мислення, стає простором подолання стигми й формування культури прийняття. Саме тут відкривається зв'язок із медіа-простором, який сьогодні є головним чинником формування колективних уявлень про норму та відхилення.

Медіа мають подвійну роль: вони можуть як відтворювати стигму, так і бути інструментом її подолання. Сучасні дослідження підтверджують, що репрезентація вразливих груп у ЗМІ безпосе-

редньо впливає на рівень соціальної дискримінації (Corrigan et al., 2022). Тому розвиток етичних стандартів журналістики та підвищення медіаграмотності населення є ключовими профілактичними стратегіями.

Не менш важливим є психологічний вимір проблеми. Людина, яка зазнає стигматизації, часто інтеріоризує відчуження, що призводить до самозвинувачення та зниження самооцінки. Саме тому психологічна підтримка, групи взаємодопомоги та комунікативні практики у громадах повинні стати невід'ємною частиною профілактичної роботи. Цю ідею підтримує концепція «педагогіки відповідальності» М. Бубера, який розглядав освіту як простір зустрічі Я і Ти, де формується етична культура діалогу (Бубер, 1993).

Філософська антропологія додає ще один вимір до цієї проблематики, наголошуючи, що людська сутність формується у спільноті. Рікер писав, що «людська сутність формується у контексті взаємодії з іншими, а самотність чи відчуження змінюють саму природу суб'єкта» (Ricoeur, 2004, p. 89). Таким чином, профілактика стигматизації – це не лише соціальна стратегія, а й етичний імператив, який формує культуру взаємоповаги.

Соціально-психологічні механізми стигматизації включають стереотипізацію, дискримінацію та соціальну ізоляцію. Українські дослідники підкреслюють, що внутрішньо переміщені особи, люди з особливими потребами та ветерани часто стають об'єктами соціального маркування (Мартинюк, 2023; Раєвська, 2024). Стереотипи формуються в родині, школі, медіа та культурних наративах, а їх подолання потребує системної освіти, тренінгів та міжособистісного діалогу.

Освітні ініціативи відіграють центральну роль у формуванні критичного мислення, емпатії та толерантності. Габермас підкреслював, що «справжня комунікація можлива лише тоді, коли учасники взаємодіють на рівних, без маніпуляцій і насильства» (Habermas, 2021, p. 67). В Україні вже реалізуються програми інклюзивної освіти, соціальної психології та етики, які спрямовані на зменшення стереотипів. Наприклад, програма «Школа толерантності» у Києві включає модулі з емпатії та міжкультурної комунікації, а також психологічну підтримку учнів (Раєвська, 2024).

Сучасні виклики посилюються цифровим простором, де соціальні мережі стають ареною хейт-спічу та кібербулінгу. Wang та співавт. (2024) ввели поняття «цифрової стигми», що описує маркування особи онлайн та його психологічні наслідки.

Українські ініціативи, як-от платформа «Безпечний інтернет для дітей», поєднують курси цифрової грамотності та навчальні кампанії для батьків і педагогів, сприяючи формуванню відповідальної поведінки онлайн та зменшенню кібервідчуження.

Окремого значення проблема стигматизації набуває у постконфліктному контексті. Okafor та співавт. (2025) підкреслюють, що «створення публічних просторів пам'яті, де голоси маргіналізованих груп почуті, є ключовим для відновлення соціальної довіри» (p. 54). В Україні це актуально для внутрішньо переміщених осіб, ветеранів та сімей постраждалих. Виставки, театральні постановки, медіапроекти та круглі столи сприяють формуванню культури пам'яті й емпатії, необхідної для суспільної інтеграції.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що профілактика стигматизації є багаторівневим процесом, який потребує інтеграції філософських концептів, психологічних програм, освітніх ініціатив та культурних практик. Тільки системний підхід дозволяє подолати відчуження, відновити гідність людини й забезпечити формування суспільства, здатного до солідарності й діалогу.

Висновки перспективи подальших досліджень. Проблема стигматизації виходить далеко за межі окремих соціальних груп і набуває загально-суспільного значення, оскільки підриває соціальну єдність і гальмує формування культури взаємоповаги. Теоретичний аналіз, спираючись на концепції Гегеля, Маркса, Левінаса, Рікера та Бубера, показує, що стигма є формою відчуження, яка одночасно має духовний, соціально-економічний і психологічний виміри. Її подолання можливе лише шляхом комплексного підходу, що інтегрує етичну відповідальність, правові механізми та культурно-освітні практики.

Важливою передумовою профілактики стигматизації є формування середовища, де повага до Іншого є базовим принципом взаємодії. Освіта, побудована на діалозі та критичному мисленні, допомагає деконструювати стереотипи та створює простір для соціальної інтеграції. Медіа-репрезентації, якщо вони відповідають етичним стандартам, можуть стати потужним ресурсом зміни громадських настанов і зниження рівня дискримінації.

Соціально-психологічні програми, включаючи групи підтримки та комунікативні практики, сприяють відновленню гідності осіб, що зазнали стигматизації. Особливо актуальним є створення публічних просторів пам'яті та інклюзивних ініціатив у постконфліктному суспільстві, де голоси маргіналізованих груп почуті й враховані.

Таким чином, профілактика стигматизації є довготривалим і системним процесом, який передбачає взаємодію філософії, психології, педагогіки та правозахисних практик.

Її кінцева мета – подолання відчуження, відновлення людської гідності та побудова суспільства, здатного до солідарності, співпереживання і діалогу.

Список використаних джерел

- Бубер, М. (1993). *Я і Ти*. Київ: Юніверс.
- Гегель, Г. В. Ф. (1977). *Феноменологія духу*. Оксфорд: Oxford University Press.
- Левінас, Е. (2006). *Тотальність і безкінечність*. Львів: Кальварія.
- Рікер, П. (1995). *Сам як інший*. Чикаго: University of Chicago Press.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and Symbolic Power*. Cambridge: Polity Press.
- Corrigan, P. W., Michaels, P. J. & Morris, S. (2022). Media and stigma reduction: a systematic review. *American Psychologist*, 77(3), 355–368. doi:10.1037/amp0000878.
- European Commission (2023). *Education and Training Monitor 2023: Equity and Inclusion*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Fromm, E. (2004). *Escape from Freedom*. New York: Holt Paperbacks.
- Habermas, J. (1990). *Moral Consciousness and Communicative Action*. Cambridge: MIT Press.
- Habermas, J. (2021). *The Inclusion of the Other: Studies in Political Theory*. Cambridge: Polity Press.
- Kostiuk, O. (2022). Biopolitics and stigmatization: educational strategies of resistance. *Philosophy and Education*, 18(2), 45–59.
- Liashenko, L. (2023). Pedagogy of responsibility in inclusive education. *Ukrainian Pedagogical Review*, 4(1), 22–31.
- Marcuse, H. (1964). *One-Dimensional Man: Studies in the Ideology of Advanced Industrial Society*. Boston: Beacon Press.
- Martyniuk, I. (2023). Symbolic violence and IDP stigmatization in Ukraine. *Sociology and Society*, 12(3), 56–67.
- Okafor, C., Bello, A. & Ncube, L. (2025). Memory and mediation: post-conflict strategies for stigma prevention. *Journal of Peace Studies*, 31(1), 50–63.
- Patel, R., Singh, M. & Zhou, L. (2023). Human rights and justice in anti-stigma policy. *Global Social Policy*, 23(4), 411–429.
- Раєвська, Я. (2024). *Психологічні програми підтримки ВІПО: діалогічні підходи*. Київ: Видавництво МАУП.
- Ricoeur, P. (2004). *Memory, History, Forgetting*. Chicago: University of Chicago Press.
- Skiba, T. (2023). Discourse and biopolitics: fighting stigma through language. *Journal of Social Philosophy*, 19(3), 72–88.
- Smith, J. & Johnson, K. (2022). Media campaigns and stigma reduction: a communication theory perspective. *Journal of Communication Research*, 45(2), 133–149.
- Wang, L., Chen, H. & Park, J. (2024). Digital stigma and algorithmic fairness. *AI & Society*, 39(1), 77–94.

References

- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power*. Cambridge: Polity Press.
- Buber, M. (1993). *Ya i Ty* [I and Thou]. Kyiv: Yunivers.
- Corrigan, P. W., Michaels, P. J., & Morris, S. (2022). Media and stigma reduction: A systematic review. *American Psychologist*, 77(3), 355–368. <https://doi.org/10.1037/amp0000878>
- European Commission. (2023). *Education and training monitor 2023: Equity and inclusion*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Fromm, E. (2004). *Escape from freedom*. New York: Holt Paperbacks.
- Habermas, J. (1990). *Moral consciousness and communicative action*. Cambridge: MIT Press.
- Habermas, J. (2021). *The inclusion of the other: Studies in political theory*. Cambridge: Polity Press.
- Hegel, G. W. F. (1977). *Fenomenologiya dukhu* [Phenomenology of Spirit]. Oxford: Oxford University Press.
- Kostiuk, O. (2022). Biopolitics and stigmatization: Educational strategies of resistance. *Philosophy and Education*, 18(2), 45–59.
- Levinas, E. (2006). *Total'nist' i bezkinechnist'* [Totality and Infinity]. Lviv: Kalvaria.
- Liashenko, L. (2023). Pedagogy of responsibility in inclusive education. *Ukrainian Pedagogical Review*, 4(1), 22–31.
- Marcuse, H. (1964). *One-dimensional man: Studies in the ideology of advanced industrial society*. Boston: Beacon Press.
- Marx, K. (1982). *Ekonomiko-filosofski rukopisy 1844 roku* [Economic and Philosophic Manuscripts of 1844]. Moscow: Progress.
- Martyniuk, I. (2023). Symbolic violence and IDP stigmatization in Ukraine. *Sociology and Society*, 12(3), 56–67.
- Okafor, C., Bello, A., & Ncube, L. (2025). Memory and mediation: Post-conflict strategies for stigma prevention. *Journal of Peace Studies*, 31(1), 50–63.
- Patel, R., Singh, M., & Zhou, L. (2023). Human rights and justice in anti-stigma policy. *Global Social Policy*, 23(4), 411–429.

- Raievska, Ya. (2024). *Psykhologichni prohramy pidtrymky VPO: Dialohichni pidkhody* [Psychological support programs for IDPs: Dialogue-based approaches]. Kyiv: MAUP Press.
- Ricoeur, P. (1995). *Oneself as another*. Chicago: University of Chicago Press.
- Ricoeur, P. (2004). *Memory, history, forgetting*. Chicago: University of Chicago Press.
- Skiba, T. (2023). Discourse and biopolitics: Fighting stigma through language. *Journal of Social Philosophy*, 19(3), 72–88.
- Smith, J., & Johnson, K. (2022). Media campaigns and stigma reduction: A communication theory perspective. *Journal of Communication Research*, 45(2), 133–149.
- Wang, L., Chen, H., & Park, J. (2024). Digital stigma and algorithmic fairness. *AI & Society*, 39(1), 77–94.

MAXYM, FEN – PhD student of the Department of philosophy
named after professor M. D. Kul'taeva,
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Kharkiv, Ukraine)
E-mail: kaf-philosophy@hnpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-0323-1042>

PREVENTION OF STIGMATIZATION IN SOCIETY AS A MEANS OF OVERCOMING HUMAN ESTRANGEMENT IN THE TIME OF COVID-19

Abstract

The article examines stigma prevention as a key factor in overcoming social and psychological alienation in contemporary society. The aim of the study is a philosophical-anthropological and socio-humanitarian analysis of the phenomenon of stigmatization as a form of social alienation, as well as the definition of theoretical and practical approaches to its prevention in the context of the formation of an inclusive society. Within the framework of this study, the evolution of the category of “alienation” is analyzed, first of all, from the classical concepts of Hegel and Marx, which associated it with the gap between a person and his essence, to modern interpretations that give it a hermeneutic, phenomenological and ethical-existential dimension. The author demonstrates that stigma is a multidimensional phenomenon encompassing cultural, social, psychological, and digital aspects of interaction, and that its manifestations extend beyond specific groups, affecting societal solidarity and humanistic values. Special attention is given to the ethical dimension of relations with the “Other,” emphasizing the need for a proactive creation of inclusive conditions where respect, empathy, and critical thinking form the foundation of social integration. The study highlights an interdisciplinary approach combining philosophical concepts of alienation and “otherness,” psychological support practices for marginalized groups, educational programs fostering a culture of dialogue, and media strategies aimed at deconstructing stereotypes and promoting digital safety. The author argues that education and communication culture are key mechanisms for preventing stigma, as they not only reduce prejudice but also cultivate ethical consciousness, responsibility, and the capacity for equitable interaction. The article also emphasizes the practical significance of the research: implementing pedagogy of responsibility, psychoeducational programs, public memory spaces, and media campaigns can foster social practices that prevent marginalization, restore human dignity, and promote the development of an inclusive, solidaristic, and humane society. Thus, stigma prevention is presented as a long-term, systemic process integrating ethical, social, and cultural tools, and as a fundamental imperative of contemporary humanitarian policy.

Key words: stigma, alienation, inclusivity, ethical responsibility, phenomenon of “otherness,” social integration, empathy, critical thinking, pedagogy of responsibility, media, digital stigma, social practices, humanistic values, COVID-19.

© The Authors(s) 2025
This is an open access article under
The Creative Commons CC BY license

Received date 10.07.2025
Accepted date 19.08.2025
Published date 10.09.2025

How to cite: Фень, Максим. Профілактика стигматизації в суспільстві як запорука подолання відчуження людини у ситуації COVID–19. HUMANITIES STUDIES: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2025. 24 (101). P. 156–161
doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2025-24-101-15>